

BUITEN

9^e JAARGANG N°. 32.

ZATERDAG 7 AUGUSTUS 1915.

Foto Van Elfrinkhoff.

HET 75 M². KRUISER-JACHT „WOELWATER II”.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES

INHOUD:

HET 75 M ² KRUISER-JACHT „WOELWATER II”, GEÏLL. BLZ. 373, 384	
DE STERRENHEMEL IN AUGUSTUS. DOOR A. A. N.	BLZ. 374
DE BLAUWE MUUR, UIT HET ENGELSCH VAN RICHARD WASHBURN CHILD (I)	„ 374
LOUTERING, (GEDICHT), DOOR A. E. V. D. DUSSEN	„ 375
WALCHERENSCH KASTELEN EN BUITENPLAATSEN, (III) HUIZE DER BOEDE, DOOR C. V. JR., GEÏLLUSTR. BLZ. 376—379	
DE BLOEMEKES, (GEDICHT), DOOR NANDA SANDBERGEN. BLZ. 378	
IN DAGEN VAN LEED, (VERVOLG), DOOR FELIX RUTTEN. „ 379	
BIJ DEN NEDERLANDSCHEN ROBINSON, (SLOT), DOOR A. B. WIGMAN, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 380—383
EEN NIEUWE ROOS, DOOR P. E. W. K., GEÏLLUSTREERD. BLZ. 384	

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

DE STERRENHEMEL IN AUGUSTUS.

HET volgende overzicht geeft den stand der Sterrenbeelden voor 19.5 uur sterretijd, d.i. omstreeks 10 uur middelbaren tijd. Men zie het Augustuskaartje in de „N. R. Ct.”, dat voor 19 uur sterretijd geldt.

Zenith: Draak, Lier, Zwaan;

Noorden: Kleine Beer, Giraffe, Lynx, Wagenman;

Noordoosten: Cassiopeia, Cepheus, Perseus;

Oosten: Andromeda, Driehoek, Hagedis, Pegasus, Ram, Visschen;

Zuidoosten: Kleine Paard, Waterman, Zwaan;

Zuiden: Arend, Dolfijn, Pijl, Schild van Sobieski, Schutter, Slang, Steenbok, Vos;

Zuidwesten: Schorpioen, Slangendrager;

Westen: Boötes, Hercules, Hoofdhaar van Berenice, Jachthonden, Kroon, Slang, Weegschaal;

Noordwesten: Groote Beer, Draak.

De Melkweg is in Augustus prachtig te zien, daar 19 uur sterretijd (zie „Buiten” IX N°. 14) in het midden dezer maand met half 10 middelbaren tijd overeenkomt. Ik deelde vroeger al eens mede (Buiten V N°. 26, VII N°. 23), welke voorname rol de lichtende Melkwegband in de Sterrekunde speelt, een rol die bij elk nieuw onderzoek haast wel belangrijker lijkt te worden.

Algorminima zijn te zien: den 14^{en} Augustus kort na middernacht, den 17^{en} te 10 uur.

De ster *Mira Ceti* maakt zich nu uit de morgenschemering los. In de laatste dagen van Juli werd haar helderheid op 8^m.6 geschat: de ster zal nog een tijd lang zwakker worden en dus voorloopig alleen in kijkers te zien zijn.

Een verrassing bood ons dezer dagen een andere veranderlijke ster, *R Coronae borealis*, een der grilligste die wij kennen. Twee en een half jaar lang is deze ster van nagenoeg constante helderheid (6^m.4) gebleven; den 24^{en} Juli jl. leek zij echter 7^m.1, den 29^{en} 7^m.6. Zij was dus toen 1.2 „grootte” zwakker geworden en dat beteekent (zie „Buiten”, II N°. 45) een lichtvermindering in reden van 3 tot 1. Bij een vorige periode van veranderlijkheid heeft *R Coronae* snelle en omvangrijke lichtwisselingen te zien gegeven, waarbij de ster soms zelfs in vijf groote kijkers nagenoeg onzichtbaar werd: het is toen wel voorgekomen, dat in twee maanden de helderheid tot op één driehonderdste daalde.

Het *Morgen-zodiakaallicht* is soms in het laatst van Augustus al wel te zien, maar dit jaar hindert de maan, die den 24^{en} vol is.

De *Gegenschein* is half Augustus misschien in den Steenbok te vinden.

De *tijdsvereffening* neemt deze maand af: de zon is 1 Augustus zes minuten bij de klok achter, maar haalt haar tegen het eind der maand in.

Augustusnachten zijn vermaard om de *vallende sterren*. Dit jaar kunnen zij zich bijzonder talrijk en helder vertoonen, doordat op het hoogtepunt der Perseiden (9—12 Augustus) de maan afwezig is. Mocht een late zomer ons de warme avonden schenken, die Juli ons onthield, dan is er dus een mooie gelegenheid om de vallende sterren en den Melkweg te bewonderen. Zooals men weet zijn de Perseiden de afval van de komeet 1862 III. De zwerm is buitengewoon lang werkzaam, want al vóór half Juli vertoonen zich Perseiden; het straalpunt ligt dan in Cassiopeia, maar schuift aldoor naar het Oosten op. Ten tijde van de grootste activiteit van den zwerm is het ten Noorden van *Persei* te vinden.

Den 10^{en} Augustus wordt de zon ringvormig door de nieuwe maan verduisterd; de eklips is alleen in de Stille Zuidzee waarneembaar.

Mercurius is deze maand onzichtbaar, maar kon in het eind van Juli goed worden waargenomen. Ik zag in den vroegen morgen van 29 Juli (te half vier) de maan, Jupiter, Mars, Saturnus en *Mercurius* op een rij aan den hemel staan en zelden was de ekliptika zoo duidelijk aangegeven. Mars was dien morgen al om half drie goed zichtbaar, Saturnus kwam te 3 uur, *Mercurius* 20 minuten later uit de dampen van den horizon opdoemen.

Venus wordt nu onzichtbaar: den 12^{en} September heeft de bovenconjunctie met de zon plaats. Zoo lang, als het duurde dat *Venus* als morgenster zichtbaar bleef, hoewel dan steeds onder zeer ongunstige omstandigheden, zoo langzaam maakt de planeet zich nu uit de avondschemering los: eerst tegen het eind van het jaar zal zij als avondster zichtbaar worden.

Mars komt in het midden der maand al te middernacht, *Saturnus* te half twee op. Beide planeten zullen onzen wintersterrenhemel opluisteren: *Mars* staat in Augustus in den Stier, in September in de Tweelingen, half October in de Kreeft, en in December in den Leeuw; *Saturnus* blijft in de Tweelingen heen en terug (d.i. Oost- en Westwaarts) loopen. Ook nu bieden deze planeten weer een goede gelegenheid, om zich door eigen aanschouwing van het karakter van *dwaalsterren* te overtuigen. Ziehier hun onderlingen stand voor de eerstvolgende maanden:

1 Augustus	<i>Saturnus</i>	22°	Oost	van	<i>Mars</i>
16	„	14	Oost	„	„
1	September	5	Oost	„	„
16	„	3	West	„	„
1	October	11	West	„	„

Ook voor de helderheid en de kleur is het interessant, beide planeten te vergelijken. De gele *Saturnus* zal dit jaar met den vol open ring helderder dan *Capella* zijn; de roode *Mars* kan bij gunstige opposities Jupiter evenaren, maar is thans nog zwakker dan *Aldebaran*. Men zal nu langzamerhand *Mars* helderder zien worden, om eerst *Aldebaran*, daarna *Saturnus* te overtreffen, totdat de planeet dezen winter een der helderste sterren van den hemel is.

Jupiter is bijna den ganschen nacht zichtbaar.

A. A. N.

DE BLAUWE MUUR.

Uit het Engelsch van

(1) RICHARD WASHBURN CHILD.

(Geautoriseerde vertaling).

EERSTE BOEK.

HET PROBLEEM VAN MACMECHEM.

I. HET AANGRENZENDE HUIS.

WAT bevindt er zich achter dien muur? Terwijl ik hier in mijn studeervertrek zit te schrijven, vraag ik mijzelf dit af. Wat er zich achter bevindt? Mijne bureu? Ja, maar wat weet ik werkelijk omtrent hen? Per slot van rekening symboliseert deze muur, die zich achter mijn schrijftafel verheft, de muur waartegen mijn glazenkast met chirurgische instrumenten staat, en die een ondoordringbare slagboom vormt, de grens van mijn weten. Men noemt mij een man der wetenschap, iemand met een waren hartstocht voor het juist definiëren der dingen. Ik tracht een deel van de tallooze en nog onontdekte mysteriën van het lichaam te definiëren. Maar wat bevindt zich aan gene zijde van dezen wand? Voelen wij den invloed van hetgeen zich daar bevindt? Gij glimlacht? Luister dan eens aandachtig naar een verhaal dat op feiten gegrond is.

Hoe weinig weten wij, welken invloed die „gene zijde” op ons uitoefent, of wij op de menschelijke wezens achter dezen scheidsmuur. Wij denken dat hij ondoordringbaar is. Ik heb mij nu tot taak gesteld te schrijven over de dingen aan „gene zijde” van den wand. Dáár moest het raadsel zijn oorsprong vinden! Achter den muur der Marburys! . . .

Ik weet, dat ik mijn reputatie als wetenschappelijk opmerker in de waagschaal stel, maar meer ook niet; ik maak geen gevolgtrekkingen. Ik geef enkel, met een koel hoofd, de bloote feiten. Ze liggen mij nog versch in het geheugen. Als men oud begint te worden, gaat de tijd snel, doch het is nog slechts vier jaren geleden, dat dit alles gebeurde — dingen, zóó wonderbaarlijk, zóó sterk aan gene zijde van den muur!

Uit wat ik hier heb opgeteekend, zult ge zien wat ik bedoel. Het begon toen de arme MacMechem — die een zeer knap dokter was — in het park van zijn paard werd geworpen en op de baar stierf, nog vóór ze hem naar het Matthews hospital konden vervoeren. Ik erfde een deel van zijn praktijk en Marbury was een dergenen, die hem vroeger als dokter gehad had, en nu mij verzocht, een ernstig geval bij hem aan huis op mij te nemen. Het was nekkrimp en dat ligt niet op mijn weg. Misschien werd ik beïnvloed door de rijkdom der Marburys; misschien ook kwam het omdat de bankier — natuurlijk bezig ik de werkelijke namen niet — voor mij op de knieën viel op dit eigenste kleedje, dat ik nu, terwijl ik zit te schrijven, onder de voeten heb. Er bestaat werkelijk zoiets als een finantiël gezicht. Ge ontmoet het vaak genoeg onder degenen, die te maken hebben met leeningen, percenten, en „de markt”. Het is een gezicht vol angst, dat heen gluurt door een ondoordringbaar masker van gladheid, en het was vreeselijk, het naar mij te zien opkijken....

Ik gaf toe.

Het huis der Marburys is juist tegenover de groep boomen, die de plek beschaduwden, waar MacMechem's paard den kolder kreeg. Het is er een van een blok, waarvan ieder huis een andere bouwtrant laat zien — een soort vertoon van individualiteit en welgesteldheid, samengeperst als pistaches in een „Kerst-box”. Mijn auto placht uren achtereen op mij te wachten voor den opzichtigen bloementooi, de kuipen met koniferen, glazen en bronzen vestibules, en al de andere conventionele opschik van de rijke „geslaagden” van onze stad.

Het was hun kleine dochttertje. Ze zal zoowat acht jaar geweest zijn, en haar schoonheid was niet van het gewone genre. Soms ontspruit er uit het grove, onontwikkelde boerenbloed, of het dunne weefsel van families die bezig zijn naar den kelder te gaan, iets buitengewoons, zooals in dit geval mijn vriendinnetje Virginia. De geest, die spreekt uit wonderdiepe oogen, de lengte der zwarte wimpers, die liggen op wonder-bleeke wangen, de fijne lijnen van het lichaampje, die den waren kunstenaar in verrukking brengen, de ronding van de gevoelige lippen, de geduldige kalmte van een persoonlijkheid, die bekendheid met andere werelden en met de eeuwigheid doet vermoeden, dit alles maakt een diepen indruk op een dokter of chirurgijn, die de duizenden lichamen behandelt, welke alle ergens de weerzinwekkende verminkingen der beschaving dragen. De gewone mensch, ontdaan van alle kunstmatigheid, waar een dokter tóch doorheen ziet, lijkt zoo zenuwziek, zoo verwrongen door eigenbelang, en zoo aap-achtig!

Ze was geen gewoon kind. Dezen indruk maakte zij al op mij van het oogenblik af, dat ik, na MacMechem's aantekeningen bij het licht der lamp nog eens overgelezen te hebben, het blauwmet-gouden vertrek doorliep, naar den anderen wand, den tip van een ijs-verband opsloeg, en voor het eerst de kleine Virginia te zien kreeg. Toen ik de oogen opsloeg, zag ik voor het eerst haar moeder. Ik had er mij toen misschien over kunnen verwonderen, hoe dit kind háár dochter was, want de vrouw was een van diegenen, die, met tamelijk verijnde vaardigheid, trachten den schijn van jeugd te behouden. Ik wist haar levensloop. Ik wist hoe haar voeten zich dansend hadden voortbewogen, mijlen en mijlen ver, over spiegelglad-geboende dansvloeren, en hoe haar mond millioenen valsche glimlachjes getoond had. Zij was débutante, belle, coquette, en oude vrijster geweest. Marbury had haar getrouwd, toen zich reeds rimpels in haar kin begonnen te vertoonen, en haar handen reeds dien verdroogden aanblik hadden aangenomen, die geen strijd tegen het ouderworden werkelijk kan verbergen; en toen, na zes jaar van vurig verlangen naar nieuwe levensloop, had ze hem een kind gebaar.

Juist toen zij zich omwendde om heen te gaan, zag ik haar oogen op mij gevestigd, droog en vast. Doch ik ken den blik, waaruit de overtuiging spreekt, dat de dood iets ondenkbaars is, dat een vrouw al haar liefde op één wezen geconcentreerd heeft. Die blik is niet het smeeken van een man of vrouw. Haar oogen waren niet menscheijk. Ik zeg u, dat het de smeekende oogen waren van een rashond!

Toen ook begreep ik, dat ik met de ziekte van haar kind moest worstelen — en uit mijn eigen levenskracht putten....

Het bed, waarop Virginia lag, was langs den muur geplaatst — zooals ik reeds gezegd heb, langs den wand der Marburys. Ik schoof een stoel vlak bij het bed, en vóór ik weder naar het kind keek, keek ik op naar de ziekenzuster, om te zien wat voor een persoon zij was. Zij was iemand met smalle lippen, en niet ouder dan dertig, zij had lange, plompe vingers, oogen koud als metaal, en een kleurlooze huid, van die eigenaardige grofheid, die volgens mij steeds wijst op een onuitputtelijken voorraad levenskracht en uithoudingsvermogen, en wellicht op een gezond verstand. Zij heette Peters.

MacMechem's aantekeningen over het geval, die ik nog steeds in de hand hield, maakten melding van de gewone symptomen — hoofdpijn, ongelijkheid der oogappels, duizeligheid, krampen. Hij had vastgesteld, dat het geen cerebrale of epidemische meningitis was. Hij had de ruggegraat met tamelijk goed gevolg beklopt. Volgens zijn observaties en die van de zuster, leed zij aan intermitterende slaapziekte. Uren lang placht Virginia bewusteloos te liggen, en rusteloos te wentelen, en te lijden aan verval van krachten en langzame verstijving van hoofd en nek, of, een andermaal weer, placht zij absoluut kalm neer te liggen,

zoodat de ziekte, die zoozeer afhankelijk is van lichamelijke krachten, later weder vooruitgang vertoonde. Volgens zijn meening was de oorzaak der ziekte óf een oorontsteking die niet behoorlijk behandeld was — waarschijnlijk door het feit, dat het kind, hoewel abnormaal gevoelig, haar pijn steeds had verborgen onder haar kalmte en geduld — óf ze was te wijten aan een slag op haar hoofd, die oorspronkelijk, toen hij aangebracht werd, van weinig beteekenis werd geacht.

Hoe dan ook, ik keek de aantekeningen door en, zoowaar! — toen kreeg ik den eersten wenk. Het was neergekrabbeld met het haastige, zenuwachtige schrift van den armen Mac — een mededeeling, een vraag, maar tevens een soort van bevel, — als was het een boodschap vanuit het graf!

De woorden luiden aldus: — „Wat houdt haar in het leven? Wat bevindt er zich aan den anderen kant van den muur der Marburys?”

Deze woorden deden mij ontstellen. „Achter den muur?” zei ik tot mijzelf. „Aan den anderen kant van den muur? Welken muur?”

De wetenschappelijke aantekeningen, die hij gemaakt had, lagen voor mij. En aan het einde ervan had een overigens volkomen normaal, eminent dokter allerverschrikkelijksten onzin geschreven. „Wat is er aan den anderen kant van den muur?”

„Kom eens hier”, riep ik die grimmige machine, de zuster, toe.

Zij kwam, keek over mijn schouder naar den vinger die naar de woorden wees, en er kwam een uitdrukking van vreeselijken angst op haar gelaat, wat des te vreemder was, daar haar gelaat gewoonlijk niets uitdrukte. Zij gaf geen antwoord. Zij wees enkel. Ik keek op, en toen zag ik, dat de muur in kwestie dat bleek-blauwe, effen vlak was, nu eens glad, hard en ondoordringbaar, dan weder met onpeilbare diepten en kleur, als een zomerlucht.

„Draai dat licht eens een beetje hooger, wilt u?” zei ik, ontluut. „Wat heeft die muur met ons te maken?”

„Niets”, zei zuster Peters. „Niets. Ik wil zoiets eenvoudig niet gelooven.”

„Maar wat zag dokter MacMechem dan?” vroeg ik.

„Hij zag niets”, antwoordde zij. „Maar het kind weet, dat er zich iets aan den anderen kant van den muur bevindt. Dat zegt ze natuurlijk als ze ijlt, want zoiets is natuurlijk te mal om van te praten. Zij gelooft dat er iemand is. Zij heeft geprobeerd het uit te leggen. Dan legt ze haar hand daar tegen den muur en glimlacht, of soms ook, als ze kijkt, vertrekt haar gezicht heelemaal van pijn. Het heeft een wonder vreemde uitwerking op haar”.

„Hoe?” zei ik. „Is u dus ook al onder den indruk? Maar hoe uit zich dat dan bij het kind? MacMechem was lang geen kind. Vertel eens”.

Ze huiverde een weinig, naar mij dacht. „Dat is juist het vreemde, dokter”, zei zij. „Er is werkelijk iets, dat haar beïnvloedt. Zij kan voorspellen welk verloop haar ziekte zal hebben. Zij schijnt er zich bewust van te zijn, dat haar leven afhangt van het welzijn van iets anders, of van het ongeluk en het lijden van iemand anders-aan-den-andere-kant-van-dien-muur”.

„Onzin!” gromde ik haar toe. 't Zou wat moois zijn als dokters, die goed bij hun verstand zijn, in hun praktijk gingen doen aan verbeel....

„St-st!” zeide zij, mij snel in de rede vallend. „Kijk! Nu is ze bij kennis! Kijk maar eens naar haar”.

Toen Virginia zich bewoog, ging ik een eindje van het bed vandaan, doch ik kon de melkwitte leden harer oogen zien — oogen, zooals ik reeds gezegd heb, diep en blauw en intens als de wand achter haar, met hun lange, zwarte wimpers. — Haar teere lichaampje schokte, alsof zij de eerste lichte trekkingen van een stuip onderging. Haar gelaat was vertrokken tot een uitdrukking van pijn, zooals men zou kunnen verwachten op het gelaat van een pijn-lijdende engel, en toen, heel langzaam, alsof de plotseling herstelde bloedsomloop de zenuw-centra ontspande, ontvlood de adem haar met een langgerekten, lijdzamen zucht. En toen merkte ik dit op — dat zij zich niet naar ons toe keerde, doch dat zij, met een bijna onmerkbaar omschokken van haar kleine lichaam, en terwijl zij haar handen uitstak, den muur zocht.

(Wordt vervolgd).

LOUTERING.

Och, neeg mijn ziel, gelijk Natuur, ter ruste,
Ik vond nog lied van weemoed en geluk;
Of blij voorheen van weelden en van lusten
Zich had ontworpen aan den zomerdruk.

Gelijk de zang der vogelen verstomde,
Zoekt nu mijn ziel wat haar behoeften stilt:
Ontvlucht de smart, die zich in vreugd vermomde —
Heeft na 't gewoel de eenzaamheid gewild.

Gelijk zooveel, dat, eens in pracht geblonken,
Weer zacht verglijdt in schaduw en in niet,
Zoo is er ook mijn zomerzang verklonken —
Zoo tempert zich mijn eenmaal-luide lied.

A. E. v. D. DUSSEN.

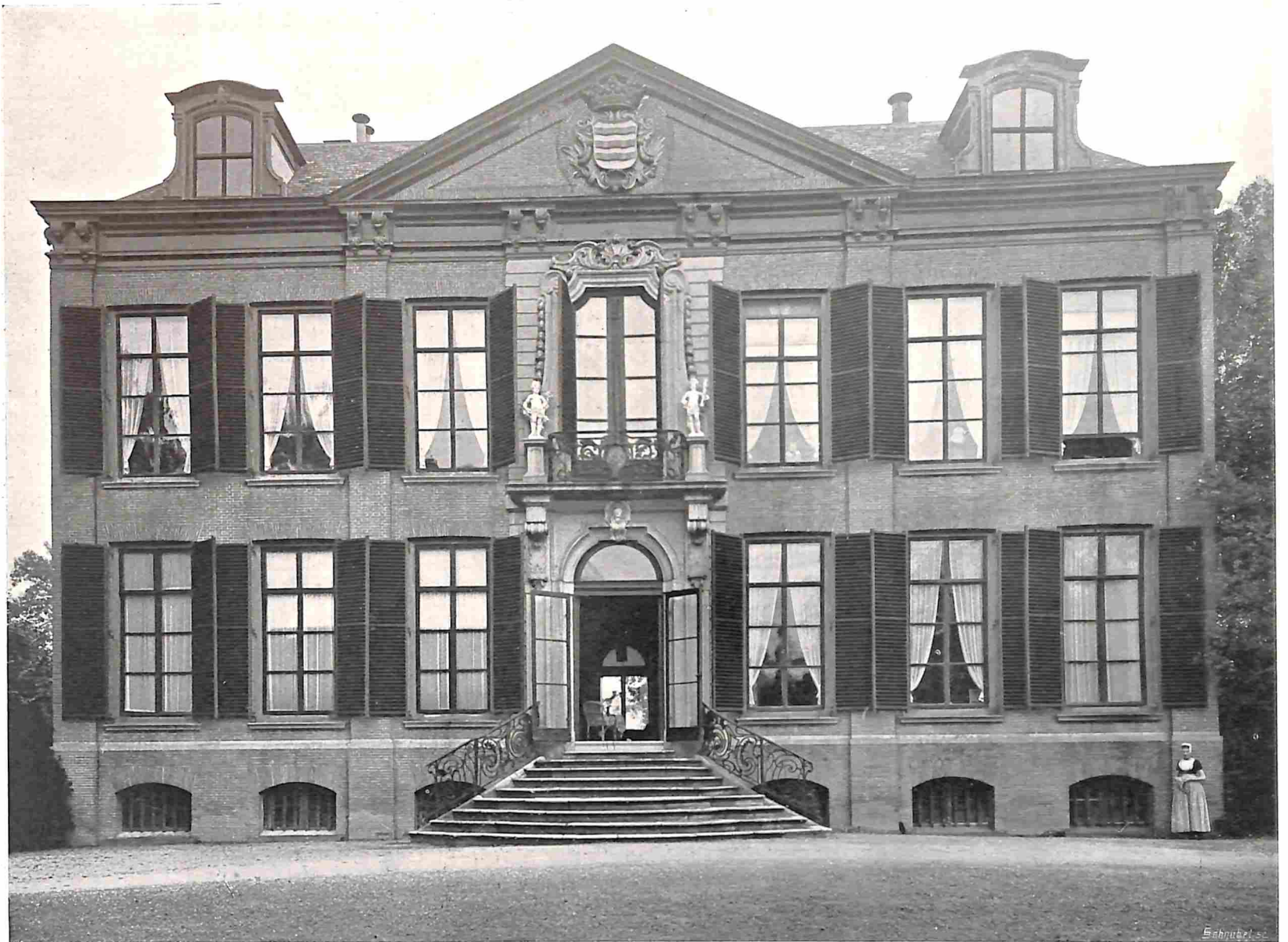

Foto C. Steenbergh.

HUIZE DER BOEDE, VOORGEVEL.

WALCHERENSCH E KASTEEL EN BUITENPLAATSEN.

III. HUIZE DER BOEDE.

TOEN in Zeeland het lid der ridderschap nog plaats had, „was het aldaar, gelijk tot nu toe in andere Nederlandsche Provinciën, noodig, dat zij, die in de Ridderschap wilden beschreven worden, de vereischte „hoedanigheden bezaten. Hiertoe behoorde niet alleen „een adellijke geboorte, maar ook het bezitten van eenige heerlijkheid, ambacht of zoodanige ridderhofstad, als van ouds daartoe „gerechtigd waren, en op welke het recht van verschrijvinge lag. „De reden hiervan was, dat de Edelen verplicht waren het platte „land te beschermen en den Grave te dienen met eenige manschap „te voet en te paard. Deze adellijke huizen of ridderhofsteden „droegen den naam van *steenen-huizen* of enkel van *huizen*, *hofsteden*, *sloten*, hoedanige niet mochten worden gesticht, met op- „halende bruggen voorzien of afgebroken worden zonder bewilliging „der graven. Zij hadden ook vrijdommen van verscheidene lasten, „bijvoorbeeld van den honderdsten penning, voor zooveel betref „de kasteelen en grachten rond dezelve, volgens het plakaat van „den 9 Sept. 1569.

„In Walcheren waren eertijds verscheidene zulke riddermatige „hofsteden, nu ten deele geheel verwoest, ten deele vervallen, „ten deele nog in aanzien. In zijn Graafschap van Zeeland geeft „Heer Jacob van Grijskerke (begin 17e eeuw) de navolgende op: „Zandenburg, Souburg (doorgaans genoemd, schoon verkeerd: „Aldegonde) Popkensburg, Ter Hooge, het Huis te Meliskerke, „Westhoven, Nieuwenhove, het Huis te Bekerke, te Vlissingen, te „Domburg, Poppendamme, Wijnendaal, Blankenhoek, Laterdale, „den Abeele en der Boede”.

In de tweede helft der 18e eeuw, waaruit dit manuscript van den geschiedschrijver te Water dagteekent, behoorde Der Boede tot de riddermatige hofsteden „nog in aanzien”. Met Ter Hooge en Westhoven behoort nu nog de vroegere ridderhofstad tot het sobere drietal, dat van de serie, welke Grijskerke opnoemt, in goeden staat is overgebleven en nu nog tot de fraaie lusthoven van Walcheren behoort.

Die ouderdom zou doen vermoeden, dat er veel herinnert aan den ridderhof-tijd, doch een bezoek aan de groote bezitting, die zich ten O. van het landelijke dorpje Koudekerke als één donkere wijd-uitlopende boomgroep over het overigens vlakke Walcherensche land uitstrekt, brengt tot andere ervaring. Het is niet een

slot uit den riddertijd, dat crijst op het breede plein tusschen de hooge boomen. Het is een statig landhuis naar den bouwtrant van de 18e eeuw; een landhuis, zooals er in dien rijken tijd meer op het platte land niet ver van de groote steden verrezen.

Zou dit heerenhuis op zichzelf dus doen vermoeden dat Der Boede ontstaan is in de 18e eeuw (te meer waar rondom geen andere aanwijzingen zijn van hooger ouderdom) uit de boven aangehaalde opgave van Grijskerke, waarin hij Der Boede onder andere „Ridderhofsteden” en „Huizen” rangschikt, concludeert Te Water dat Der Boede vanouds behoort heeft onder de ridderplaatsen der middeleeuwen. Behalve dat noemen alleen vermeldt Grijskerke nog afzonderlijk „dat het een oud adellijk huis is, gelegen bij Bekerke” en dat het den naam gegeven heeft aan de adellijke familie van der Boede. De naam Boede komt, zij het in andere spelling, reeds voor in een der oudste krenieken van Zeeland. In een charter van 1188 (berustend in het provinciaal archief), bij hetwelk Balduinus, Bisschop van Utrecht, aan die van Hoogelande in Walcheren vergunt een eigen kerk te stichten, wordt er o.a. bepaald, dat ten behoeve dier kerk of van haren priester zullen dienen de tienden bewesten den weg, genaamd Trenboudewege (Ter Boedes-weg).

Behalve dien naam, welke wijst op een bezitting, een heerlijkheid, een huis, een dorp, komt Boede ook voor als geslachtsnaam. Een edel geslacht van der Boede wordt, als in Walcheren gevestigd, vermeld in 1361 n.l. „Willem en Jonge Pieter Uten Boede, behoorende tot de Edele geslachte van Zeeland, bewesten Schelde, opgesteld in de Lijst der Edelen, gekomen uit Leuven”. En voorts als Edele, komende uit de Abdij van Middelburg: *Eckbert van der Boede*, terwijl ook in 1450 en 1466 edelen van dien naam worden genoemd.

Van waar de naam Der Boede, of ook wel Ter Boede afkomstig is, is door geen enkelen geschiedschrijver verklaard kunnen worden. „De hooge ouderdom van dit huis heeft de reden van dezelfde naam bedolven”, schreef Te Water een beetje moedeloos. Gissingen zijn er echter genoeg. Een van de meest waarschijnlijke wordt die geacht, welke den oorsprong zoekt in *de le Boe*, naar een nabijgelegen bosch.

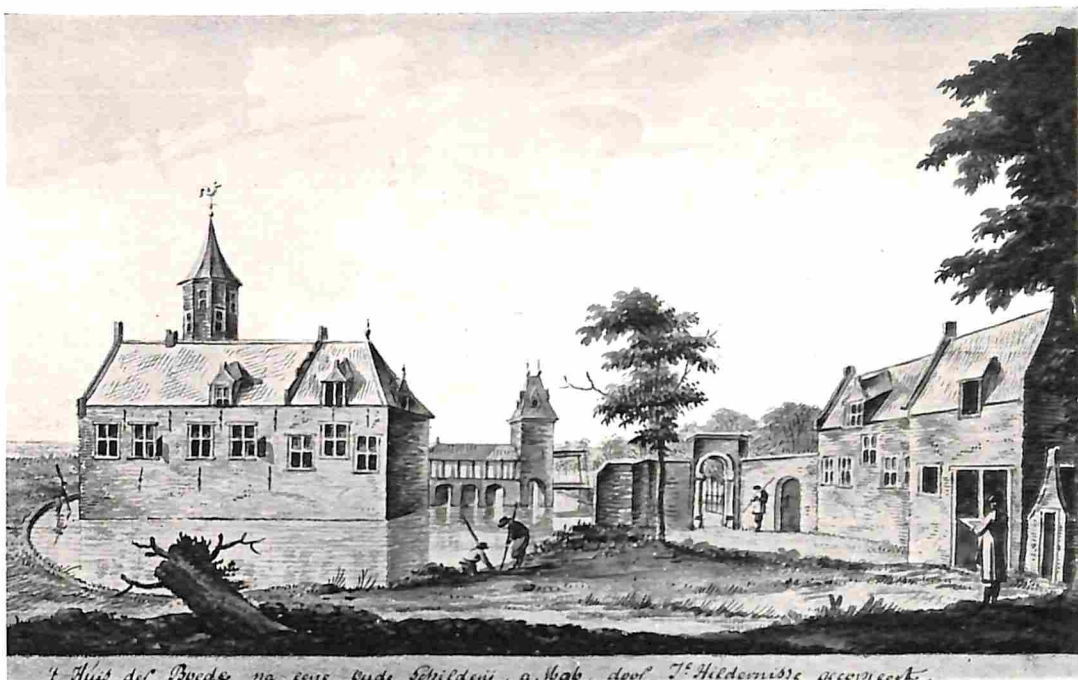
Is dus de oorsprong van den naam en van de bezitting zelve een gissing, is daarvan niets naders bekend dan het feit op zichzelf, dat er een oude ridderhofstad Der Boede bestond, wanneer het geslacht van dien naam uitsterft, komt er een periode van langen

duur, waarin noch van den toestand, noch van de wederwaardigheden, noch van de bewoners iets bekend is. Grijskerke vermeldt alleen (17e eeuw), „dat het huis in zijnen tijd den meesten deele nog in wezen doch dat de adellijke familie toen al uitgestorven was; wijders dat het huis al overlangen tijd aan burgers van Middelburg behoorde, die het vervolgens bezaten.”

Dat de kennis omtrent Der Boede en zijn bewoners tot het einde der 17e eeuw zoo gering is, bevreemdt te meer, omdat de eerste regelmatige beschrijving van de bezitting (± 1700 toen Mr. Jacob Nagtegaal er eigenaar van was) gewaagt van een uiterst florissanten toestand. Die beschrijving treffen we aan in een oud boekje over Walcheren: „Walcherse Arcadia” van Mattheus Gargon, die eenige geestdriftige bladzijden aan Der Boede wijdt, terwijl verscheidene andere buitenplaatsen met twee, drie regels gekenschetst worden. Zoowel om het duidelijke beeld van den toestand, waarin Der Boede verkeerde in die dagen, toen Walcheren één bloeiende lusthof was, als om den aard der beschrijving zelve, die karakteristiek is voor den tijd (1717)

en ongemeen voor onzen tijd, citeeren we er een en ander uit. Een dorre beschrijving was den ontwikkelden predikant blijkbaar een gruwel, waarom hij „de heerlijkheden, Steden, Ambachten, Gebouwen, Zeden, Dijken, Aanwaxsen, Grondbraken, Zee- en Steden-rechten, Graven van Zeland, Heren van Vlissingen en Vere, Oudheden, Veranderingen en hedendaagsche Vermaaklijkheden van Walcheren weergeeft op een zoetvoerigen trant onder denkt hij zich een gezelschap, dat in een speelwagen Walcheren doorrijdt en dat hij samenstelt uit personen, verschillend van aanleg en karakter: wijsgeerige, historische, kunstminnende, godsdienstige en verliefde elementen. Wij zullen ons in ons citaat tot Der Boede zelf bepalen en de wijdoopige beschouwingen daarlaten.

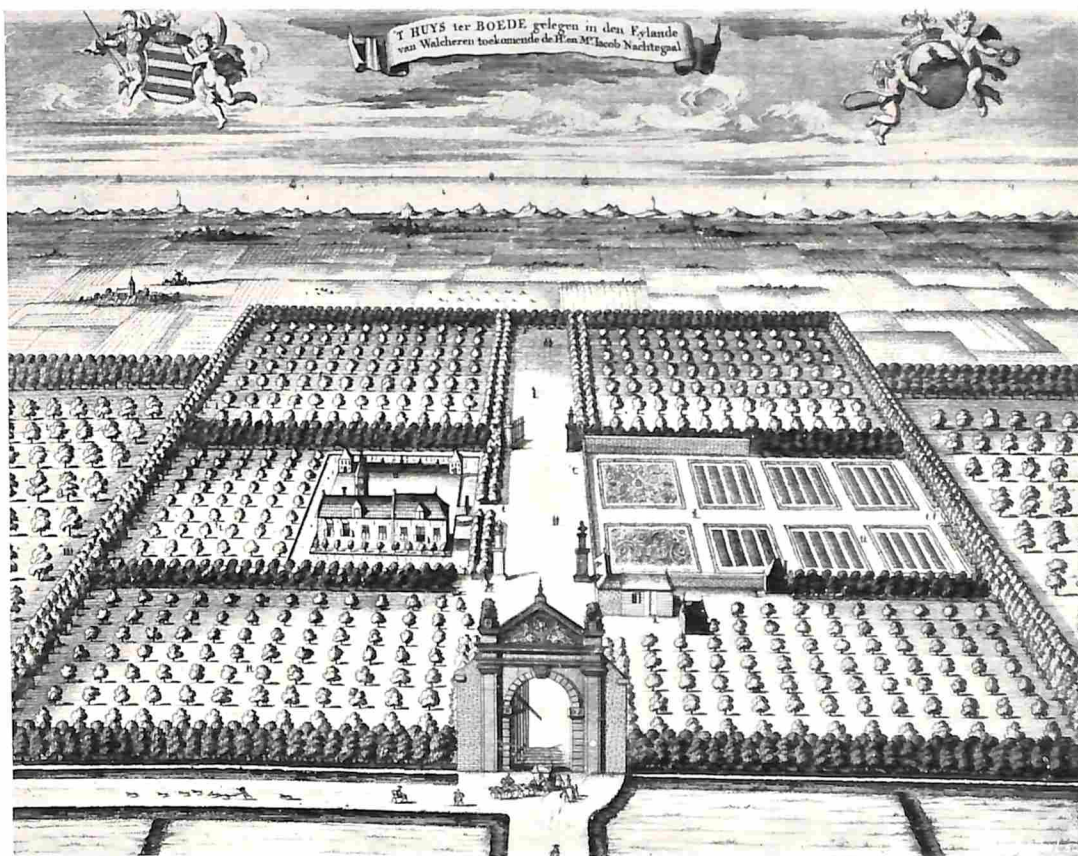
Gargon dan schrijft: „Zij waren toen voor eene groote poort en overschaduwde dreef, die een ver uitstrekkend doorzicht verleende, en aan de flinker- een heerlijk Huis en aan de rechterhand eene schoone boeren-woning vertoonde rondom in hooge boomen, die zo geneuglijke plaats nog geneuglijker maakten en blijken gaven van aal-oude tijden. Dit is Der Boede en te vermaaklijk om niet bezien te worden, sprak Floris. Dit huis is zeer oud en een ridderlijk Slot der Edelen van Der Boede, die al drie eeuwen lang bekend en roemruchtig zijn geweest en hoewel de glasraamen na de hedendaagsche Bouwpracht vernieuwd zijn, toont die toern en vaste muur, dat het geen hedendaagsch bouw-werk zij. Dat schoon hek voor 't Huis, is nog schooner als met den eersten opslag schijnt, zeide Herman en met koets en paard rijdt men *eroverheen* en op dat sierlijke plein. Hoe over heen antwoordde Ewoud, dat kan niet wezen. Zo lang het zo blijft, kan 't niet wezen, sprak Herman, maar een tegenwicht doet het hek door weinig nederdrukken in een opening van de brug nederzinken en onzichtbaar worden. Ewoud zag de bouwkundige aardigheid en riep: 't zoude iemand doen twijfelen of hij de oude tijden van de Toverkasteelen beleeft. Dus koutende gingen zij over de brug en zagen daar een groote waterkruik onder een vastgezetten steen, die drup op drup water vong. Die steen, vervolgde Herman, maakt door zijpelkracht niet alleen het water klaarder als kristal maar ook koelder als ijs, om dat ieder druppel door de lucht verfrischt en door den steen verdund wordt. (Volgt een breede beschouwing over „zijpelkracht”). — Dat groote en sierlijke watervat, vervolgde Herman, heeft de Heer Nachtegaal nevens die konstige beelden en prachtige vazen die so strekende geboetseerd en gebroneerd zijn, laten stellen om dit plein dat so heerlijk is, nog heerlijker te maken. — Ewoud zich toen naar den Hof kerende werd van allen gevolgd, uitgenomen Floris en Isabella die eenen zijdedweg kozen langs eene hooge Hage, 'daar wind en vogel schenen te luisteren wat zij verhandelen zouden (uit beider gesprek blijkt dan hoe Der Boede bij uitstek inspireerde voor een minnestemming, die zich zelfs in geïmproviseerde gezelschap door den Hof, daar Ewoud tel-

HUIZE DER BOEDE IN DE ZEVENTIENDE EEUW.

kens stille bleef staan, nu eens voor de aardige potten, die met veelvormige gedaanten langs het middenpad stonden, nu voor de hooge boomen, die den Hof in twee groote deelen splitsten, en door groene boogen drie of vier tweee doorgangen verpleunden, dan weder voor de afgescheidene boomerken, die ieder in eene hooge doornhage liggende zoo veele Hoven in eenen Hof vertoonden. Eindelijk trad hij met Ewoud in waar de naanboomkens wonderlijk aardig gesnoeid en in de vruchte uitgebreid; en vergoonden zeer bekoorlijk in de breedte, wat zij in de hoogte verloren. Diergelijke wijduitgestrekte en konstig gesnoeide boomkens zag ik noit, sprak Ewoud. (Volgt een uitvoerige wandeling door den boomgaard met „Eier pruimen en Blauwe van Damaskus”, met bespiegelingen over bloesems en groeikracht, waartoe ook „de Moeshof en het Akkerland vol koolzaad”, aanleiding gaf). Uittredende uit den Moeshof waren zij weder bij de hooge Gallerij-boomen en ziende eenige witte borstbeelden in groen uitgesnoeide rondtens, riep Ewoud schielijk uit: Wat is dit, ik heb zo even die beelden niet gezien. Geen wonder, zei Herman, die staan niet aan den anderen maar aan dezen gelijken kant. Zoo kwamen zij weder bij den speelwagen, die onderwijlen gewend was. Zij klommen op en de voerman sloeg voort”.

Gargons beschrijving is juist bijtijds verschenen om nog wat van het oude Der Boede aan de vergetelheid te ontrukken, want kort daarop (inmiddels was Johan v. d. Mandere, burgemeester van Vlissingen, eigenaar geworden) vernielde een hevige brand het slot. Zijn opvolger, Mr. Jacob v. d. Mandere, eveneens burgemeester v. Vlissingen en Bewindhebber der O. I. Compagnie, deed toen

HUIZE DER BOEDE MET TUINEN, IN DEN AANVANG DER ACHTTIENDE EEUW.

„een nieuw en heerlijk huis” opbouwen, hetzelfde dat nu nog tusschen de boomen besloten ligt.

* * *
Circa twee eeuwen zijn na Gargons beschrijving, zijn na den bouw van het nieuwe landhuis verlopen, eeuwen waarin tal van buitenplaatsen op Walcheren in verval raakten en verdwenen. Der Boede echter strekt zijn uitgebreide boomgaarden, tuinen en park nog uit langs den ouden straatweg, die van Middelburg naar Vlissingen leidt.

Op een mooien najaarsdag, zoo'n dag, dat er zachte zonnigheid in de lucht straalt met 'n doezelend waas; waarin de boomen roerloos, gelaten staan; waarin geen ander geluid is dan van een enkel blad, dat zacht naar beneden warrelt, hebben we het landgoed bezocht, de beschrijving van Gargon, onwillekeurig, ter vergelijking, in het hoofd.

Een paar steenen pilaren aan weerszijden van een beplanten weg, welks richting door een wijden bocht niet is na te gaan, vormt nu den toegang. Zijn dit de resten van het curieuse hek, waarop Gargon doelde? Oogenschijnlijk niet, doch een aantekening van een der vorige bezitters uit het vermoeden, dat dit hek een overblijfsel is uit den tijd, toen der Boede nog voorzien was van grachten en bruggen. De oprijlaan voert langs open velden en dichte boschjes naar een breed plein, waarvan het massale heerenhuis, met dichte boomen, een prachtige afsluiting vormt.

Voor we het huis zelf nader bezichtigden, werden we door den eigenaar, Jhr. van Doorn, rondgeleid door het uitgestrekte park. Op zichzelf was die bezichtiging, aangelegd als het park is met eerbiediging van wat de natuur zelf tot stand brengt, een wandeling (van ruim een uur!) vol natuurgenoet, vol stemming. Het zachte licht op de bronzende bladergroepen, het teere waas, dat tusschen de dicht op elkaar staande stammen geweven scheen en als een fijn-grijze sluier over de open plekken lag, deed de schoonheid te meer uitkomen. Maar behalve dat gaf ook de leiding van Jhr. v. Doorn bekoring aan die wandeling. Want telkens weer werden we attent gemaakt op verschillende bijzonderheden en werden we geleid naar interessante plekjes. Jhr. v. Doorn is uitnemend thuis in den boschbouw en zijn liefde voor het boschbedrijf is een van de factoren geweest, die hem Der Boede deden aankopen, waarmee hij tevens het landgoed (dat inmiddels in bezit was geweest van mr. de Bruin en mr. Lantsheer) weer terugbracht in zijn familie, die het in de begin der 19e eeuw bezat.

Zoo was onze eerste gang naar de „lindenkomp”: een ronde vijver, waaromheen zeer regelmatig fraaie lindeboomen rijzen. Zoo dicht waren vroeger de lindetakken, dat zij boven den vijver een ondoordringbaar dak vormden. Het zeer eigenaardige is echter, dat de takken, welke neerbogen tot op den grond, daar weder wortel schoten en kaarsrecht opgroeiden, een verschijnsel dat een curieus gezicht oplevert. Een andere bijzonderheid aan Der Boede is het groote aantal mastboomen, een boomsoort, die overigens op Walcheren slechts matig tiert door de zilte Zuidwesten- en de stormende Noordwesten-winden.

Wat wij voor vijvers aanzagen, bleken wellen te zijn, waarin het water rijst en daalt.

Op een stil, dichtbegroeid plekje, tegen een heuvel, heeft Der Boede zijn eigen grafkelder, waarin nog het bijzetten is toegestaan. Verderop is een heuvel, dien we een tegenstelling zouden kunnen noemen met den grafheuvel, want, opgeworpen temidden van moestuin en vruchtenboomgaard, geniet men van den top een uitzicht over het bloeiende Walcherenland, dat vandaar uit één groene, vruchtbare vlakke schijnt. En heel in de verte, in het Westen, door het herfstwaas nauwelijks te onderscheiden, loopt de blonde streep van de duinen. Bij helder weer is Middelburg's

Foto C. Steenberg.

HUIZE DER BOEDE.
SCHOORSTEEN IN DE STUDEERKAMER.

deden blijven. Het best bewaard gebleven is wel de sierlijke Lodewijk XIV schoorsteen in de studeerkamer. Het marmeren onderstuk, het zeer geslaagde middengedeelte met den eleganten spiegel en zijn harmonische omlijsting, het decoratieve bovenstuk, zij vormen tezamen een mooi staal van de versieringskunst uit het begin der 18e eeuw.

Overneming verboden.

C. V. JR.

DE BLOEMEKES.

De bloemekes, allen, zoo vele zij zijn,
zoo kleurige, fleurige, weelde,
zoo groote, zoo kleine, zoo duizende rein,
zoo mooie, zoo simpel bedeelde —

de bloemekes, allen, zoo schitterend van pracht,
zoo tintelend, warmend, bezielend,
vertolken de grootheden eeuwige macht,
die maken in teerheid mij knielend.

NANDA SANDBERGEN.

toren, is Vlissingen, is ook Domburg te zien. En dichterbij, rondom den heuvel strekt zich Der Boede in zijn vollen rijkdom uit: hier en daar een open plek, in de verte den gevel, doch overigens boomen. In allerlei soort en vorm: breed-gekruinte eiken, rechte mastboomen, die tusschen de bruin-gele bladeren der andere boomen wonder-groen afstaken, knoestige vruchtboomen met brons-getinte peren en glanzende appels....

Hier dachten we aan Gargon. Aanleg en indeeling veranderd, maar karakter en wezen van het landgoed nog als tweehonderd jaar geleden. Hoe weinig verandert de tijd soms.

* * *
Na het park volgde het huis zelf. Een geprofileerde kroonlijst sluit een vierkanten voorgevel af, waarvan de middenbouw een meer uitgewerkte versiering vertoont. Een breede stoep voert naar een paar eenvoudige glazen deuren, die in een hardsteen omlijsting gevat zijn. Boven het halfronde bovenraam is een gebeeldhouwd medaillon aangebracht. Het balkon rust op een paar fraaie consoles. De balkon-omlijsting is nog iets meer in den Louis XIV stijl uitgewerkt. Het balkon wordt bovendien geflankeerd door een tweetal beelden, welke met het tweetal, dat zich aan de achterzijde bevindt, de vier jaargetijden uitmaken. Over een sprekende symboliek schijnt echter de ontwerper niet te hebben beschikt! In de driehoekige bekroning van den middenbouw prijkt het wapen van Der Boede. Dit wapen, het oorspronkelijke van Der Boede, is er eerst in 1853 aangebracht. Voor dien tijd, en wel vanaf den bouw van het huis, stond er het wapen van Oosterland, dat door den bekenden Zeeuwschen geschiedschrijver Smallegange opgegeven wordt als dat van Der Boede. Onderzoekingen van den heer de Bruin, eigenaar in het midden der 19e eeuw, brachten de vergissing aan het licht. Het foutieve wapen werd vervangen door het origineele: „drie golvende faassen van lazuur op zilveren veld”, een wapen waarvan de „faassen” wijzen op het golvende water in en om Walcheren.

De achterzijde van het huis vormt een algeheele overeenkomst met de voorzijde. Slechts het ijzeren hek langs den opgang ontbreekt hier.

Van de oorspronkelijke interieurs is weinig meer over. Fraaie schilderstukken versierden vroeger de wanden der groote zaal. Weliswaar nu ook nog, doch het zijn niet dezelfde van vroeger; in den loop der tijden werden die naar een Middelburgsch huis overbracht. De tegenwoordige eigenaar heeft hen echter doen vervangen door andere, die, dank zij ook het fraaie plafond, het vroegere karakter der zaal behouden

IN DAGEN VAN LEED.

Oorspronkelijke novelle.

(Vervolg).

DE rustige schoonheid der dingen, in het gulden licht der kalme stonde, deed Max Hartman heerlijk aan. Dit licht verblindde hem weer voor de werkelijkheid, zooals die telkens uit de menschen tot hem kwam in pijnlijke aanraking. De menschen deden hem pijn...

Was het niet alsof hun aanhalingen vermomde afwijzingen waren?

Maar de vrede van dit uur legde zich over zijn ziel met die weldadigheid, waarvan de natuur alleen het geheim schijnt te kennen.

Eenzaam ging hij er op een bank zitten. Hij was veel alleen en hield van dit alleen zijn, waarbij de gedachten hun spel spelen in zalige willekeur.

En zijn gedachten verliepen in een wonderlijk gesuizel, waaruit dan telkens onbewust de liederen opdroomden, die zijn heel geluk waren.

„Wat geef ik om uw geld en deftigheid, glimlachte hij. Ik benijd u niet.

En toch gevoelde hij zich niet gelukkig op dit oogenblik, als anders. Daar was een gevoel in hem dat geen naam heeft, want elk woord dat het zou aanduiden, is te scherp er voor. Het was geen droefheid en geen bepaald verlangen. Zijn droom was voor zijn eigen gedachte te ij.

Zoo stond hij er mijmerend zonder te mijmeren, tot dat de stilte weer muziek werd; de melodie van zijn eigen lied klonk in zijn geheugen onbewust weer op...

„Ich such eine Blume, doch weiss ich nicht welche“....

Ach, zuchtte hij pijnlijk toen, Nini....

Maar bij die gedachte schrok hij wakker, stond haastig op en ging.

„Het is een beweging in de stad van belang,“ zei meneer Lemmen Brenekamp, terwijl hij zijn servet tusschen boord en hals stak. „Ik heb nog nooit zoo veel soldaten hier gezien. En de menschen staan maar langs de straat en voeren natuurlijk niets uit“.

„Waar is dat alles dan toch eigenlijk om te doen?“ vroeg mevrouw zonder veel belangstelling; soldaten interesseerden haar niet.

„Mobilisatie“, zei meneer. „We moeten dan toch maar klaar staan, om onze grenzen te verdedigen tegen mogelijke invallen en grensschendingen, als de groote machten dan met alle geweld den oorlog willen.“

„Maar zoo ver zal het toch wel niet komen, is 't wel?“

„Nee, dat geloof ik ook niet, daar maak ik me nog niet ongerust over“.

„Pa“, zei Nini, „barones X heeft me aangesproken en gevraagd of ik me zou laten opgeven voor het Roode Kruis. Ze heeft me een heele hoel namen opgegeven van menschen die er ook bij zijn. Alles is er bij“.

„Wat is daar dan mee?“ vroeg mevrouw. „Ben je haar tegen gekomen?“

„Ik moet je zeggen dat die er gauw bij zijn“, zei pa met een boos gezicht.

„Men moet dan toch maar klaar staan, tegen dat het tijd van nood is“.

„Hè kind, spreek niet zoo“, zei mevrouw; „en dien naam van Roode Kruis kan ik ook niet goed hooren; van dat woord alleen word ik al naar“.

„Maar waarom moet jij daar nu weer bij zijn?“

„Iedereen is er bij, pa; natuurlijk alleen de eerste standen. Dat kan ik niet weigeren, en dat wil ik ook niet“.

„Maar kind, ik begrijp niet wat jij daar nu bij zou moeten zijn; ik vind dat goed voor doktersvrouwen. Je bent immers geen apothekster en ook geen verpleegster; dat zoo'n soort menschen dat doet...“

„Daar moet dan toch ook gewaakt worden, wacht gehouden“.

„Dat kun je begrijpen“, zei meneer, „jij aan het bed van den eersten den besten vreemden soldaat, en dan 's nachts misschien?“

„Nu ja“, zei ze.

„Laat anderen zich maar opofferen als ze dat doen willen, maar ben jij ten minste verstandig“.

„Hoe zou je het uithouden, Nini?“

„Je kunt toch altijd doen, wat je doen kunt“, meende het jonge meisje.

„Praat me toch niet van zulke narigheden, kind“, smeekte mevrouw.

„Mama, ik heb nu eenmaal gezegd dat ik zou meedoen, ik vraag maar of u het ook goed vindt“.

Papa schudde zijn hoofd: „ik begrijp niet wat je daar beginnen wil“.

„Iedereen doet mee, en ik vind het leuk om ook mee te doen. Ik sprak zoo net nog Louise en Celine die ook mee gaan“.

„Die flirten door alles heen“, zei mevrouw spijtig. „Maar jij bent veel te gevoelig daarvoor, kind-lief. Daar zijn je zenuwen alles behalve toe geschikt“.

„In elk geval geen nachtdienst“, zei pa beslist; hij wist dat hem voor het overige niets anders bleef dan toegeven. „Maar je zult eens zien, hoe gauw je dat karweitje moe bent; dan komt de spijt te laat“.

„Ik zal er me niet druk om maken, wees maar gerust“, verzekerde zij.

„Net weer zoo iets voor dat soort van menschen, die overal haantje de voorste willen zijn, als zij het maar doen kunnen“, meende mevrouw.

Papa had er nog altijd een zwaar hoofd over.

„Begrijp dan toch, ma“, zei Nini, „als de barones mij niet had gevraagd dan was het iets anders; maar nu kan ik niet weigeren. Kom, kom, het zal wel losloopen, en er zijn er zooveel bij, als ik“.

„Je weet niet wat je gezondheid ons waard is, Nini, zei mama. „Je overschat je zelf, kind“.

„Nu ja, nu ja“, zei ze, ongeduldig geworden.

„Nu“, meende meneer, „laat ze dan maar begaan“.

„Ja maar, ik hou ze niet tegen. Nini moet het nu maar zelf weten“.

Maar Nini wist al lang wat ze doen zou. Ze liet zich opschrijven, zonder meer.

* * *
Mevrouw Lemmen Brenekamp legde zich 's middags te rusten en meneer ging aan zijn werk na tafel; dan zette Nini zich te lezen in den grooten, gemakkelijken Henri IV in de achterkamer.

Foto C. Steenberghe.

HUIZE DER BOEDE.
MIDDEGEDEELTE VAN DEN ACHTERGEVEL.

Maar ze had vandaag niet haar volle aandacht bij het boek. Na een poosje legde zij het neer op tafel en liet zij het hoofdje droomend achterover leunen. Nu rustten de handen gevouwen op den schoot. Zal ik piano spelen, dacht ze, of een handwerkje doen? Wel nee; alleen zoo maar wat uitrusten en verder niets. Een beetje soezen.

Slapen na den middag kon ze niet als ma. O, daar was nog wel heel wat meer, wat ze niet kon als ma. Ma kon ook zoo zitten werken, een heelen namiddag soms, voor haar armen. Hoe of je zoo iets nu kunt uithouden. Ma kon zoo klein-burgerlijk zijn, al wist zij zelve dat ook niet. Je had haar dat dan ook niet mogen zeggen! Maar dikwijls zoo eng, weet je? Zoo had ze het altijd vcoral tegen lezen; dat was niet goed. En vroeg je dan een keer, of je haar wat helpen mocht met het een of ander, dan wou ze dat ook niet: ook al weer niet goed voor je, voor je kostbare gezondheid.... Zou je niet liever een eindje omloopen? was het dan. Profiteer toch maar van de zachte dagen, zoo lang ze er nog zijn..

Nini had liefst in den wind geloopt met de haren los.

Zoo lag ze en soesde.

Nu wilde ik, dat ik naar wat mooie muziek kon liggen luisteren, zoo met de oogen dicht. Ja, had ik Hartman nu maar hier.

Ach wat, vervelende geschiedenis, dacht ze bij de herinnering aan alles wat er gebeurd was dien Zondagnamiddag, en toen daarna.

Nu ja, ik was niet aardig voor hem; dat weet ik ook wel. Maar wat waren dat nu voor manieren van Zwartse, om zich daarmee te bemoeien? Dat hij met hem op heeft, mij best; maar wat heeft hij mij daar zuur om aan te kijken? En die toon waarop hij zei: „ik dacht dat jij de menschen wél ken schatten om wat ze zijn?”

Ik doe wat ik wil, zei ze half luid.

Natuurlijk mag ik hem, maar dat is immers mijn zaak.

Maar o, dat geschoolmeester van dien Zwartse! En ik moet het altijd ontgelden.

Ik zou eens willen weten, of hij met alle dames zoo doet?

Hij meent het wel heel goed; nu ja, de meening is altijd heel goed, maar het is maar wat leuk, om zoo behandeld te worden en altijd te moeten hooren....

Ik doe wat ik wil, waarom dan niet?

Ze zag zijn donker gezicht met den ernst zijner donkere oogen, rustig altijd en mild van uitdrukking.

Als meisje mag je 't wel, wanneer een man zoo flink durft optreden tegen je. Durven doet hij....

Zij dacht en hoorde Mendels' helderen lach.

Jij mooi lach ventje, dacht ze, Mendelsje met je gouden epauletten en je rinkelenden sabel op zij, waar jij nou eigenlijk goed voor bent in de wereld als om de meisjes wat voor den mal te houden en misschien je soldaatjes wat te plagen! Fatterig prutskereltje, charmant, nu ja, en chic! Die hebben we alweer nodig om bezig te blijven; wat anders begonnen met je tijd?

(Wordt vervolgd).

FELIX RUTTEN.

BIJ DEN NEDERLANDSCHEN ROBINSON.

(Slot.)

ERST beklom ik den uitkijktoren, die boven op het dak is aangebracht, vanwaar ik gansch Rottum kon overzien. Het was geen groote, geen geweldige indruk, die ik onderging, maar eerder een van vriendelijke ingetogenheid, van iets, dat er zich van bewust schijnt, grootsch en aantrekkelijk te wezen in zijn eenvoud en kleinheid. Een gevoel van geluk deed het hart sneller kloppen, een gewaarwording, die slechts hij verstaan kan, die gewoon is in menschen-eenzaamheid, doch tevens midden in de levende natuur, zijn grootste genot en verkwikking te zoeken, en waarover een zeker genre van lieden gerust hun medelijdend lachen mogen laten varen, zooals ze zoo graag doen. Ik verklaar gaarne, dat dit bezoek aan Rottum in mijn herinneringen staat als een souvenir van liefelijke eenvoud, bekorend door zijn vriendelijke intimiteit, aantrekkelijk door zijn ligging, ver van 's menschen bedrijf en geruchte, kortom, dit zoo verwijderde brokje land, dat daar als 'n zandhoop in de groote Noordzee is gelegen, heeft in mij den stelligen wensch doen ontstaan, nog eens eenige dagen van waar natuurgeniëten op deze

BIJ DEN NEDERLANDSCHEN ROBINSON.
JONGE KAAPVOGEL OP HET ROTTUMSCHE STRAND.

plaats door te brengen, waar ieder uur tot een geestelijke verruiming is.

Vóór ik over de menschelijke en dierlijke landbewoners spreek, eerst iets over het brokje land zelve.

En om nu maar dadelijk 't merkwaardigste te noemen: deze speelbal van wind en golven — letterlijk opgevat! — verplaatst zich, verschuift langzamerhand zéér duidelijk merkbaar in ongeveer zuid-oostelijke richting. De duinen aan den Westkant verbrokkelen en verstuiven langzamerhand door den golfslag, en binnen enkele jaren is de zee alweer 'n halven of heelen kilometer 't land ingevreten; gelukkig groeit het eiland in 't Oosten naar evenredigheid aan. Dat gaat zoo al jaar in, jaar uit, eeuw op eeuw, langzaam aan, met 'n enkelen keer eens een hevigen stormvloed, die ineens 'n grooter brok wegneemt. Vijftig jaar geleden ongeveer lag Rottumroog meer dan een kilometer verder westwaarts, en was toen nagenoeg even groot als tegenwoordig. Door deze verschuiving moet natuurlijk het eenige huis, dat van den voogd, ter een of andere tijd aan 't strand komen te staan, en dat zou ook zeer zeker gebeuren, indien men niet bijtijds maatregelen nam, om de woning te verplaatsen. 1) Zoo bestaat het tegenwoordige voogdhuus zoowat 25 jaar, en waar het vorige stond, stroomt nu door een vrij diepe geul, het Schild genaamd, het zeewater! 't Is onveilig, dat Rottum eens Duitsch zal worden,

want langzaam maar zeker zet het zijn tocht naar het stevige Borkum voort.... tenzij het voor dien tijd gansch en al van den aardbodem is weggevaagd door zee en wind, wat wij maar niet zullen hopen. Wanneer Tjaden Modderman's profetie, geuit in zijn „Land- en Volkstudien in het Noorden van ons Land”, zou in vervulling gaan, n.l. dat Rottum „vóór 't einde der zoste eeuw tot plaat is gedegradeerd”, beteekent dat een niet gering te schatten verlies en gemis voor hen, die na ons komen.

Want inderdaad, dit aan zoo weinigen bekende eilandje in 't Noorden des lands is zoo buitengewoon interessant, dat het zeer zeker te betreuren zou zijn, en uit geologisch, en uit aardrijkskundig en uit ornithologisch en uit botanisch oogpunt, wanneer wij het zouden moeten derven.

Ongeveer de helft van Rottum is duin, de rest weide en 'n stuk bouwland. In 't Westen zijn de duinen hooge zandbergen geworden, om langzaam naar 't Oosten lager te worden, in lagere heuvels overgaan en allen met elkaar ongeveer in hoefijzer-vorm 't weideland, waaraan 't Voogdhuus grenst, insluiten. De voogd is door onze regeering aangesteld om de duinen in goeden toestand te houden, voor den eenen lichtkaap te zorgen en ten slotte om bij de helaas niet zeldzaam voorkomende schipbreuken de strandvonderij waar te nemen of zoo noodig de schipbreukelingen bijstand te verlenen. Daarvoor geniet hij dan o.m. volkomen vrij gebruik van het domein, en wijl niemand hieraan iets kan afdoen

1) Dezer dagen berichtte de „N. Ct.” dat de duinenvoet van Rottum in de laatste stormen zoo is weggespoeld, dat de in ons vorige nummer afgebeelde woning van den strandvoogd moet worden afgebroken en zuidelijker verplaatst.

BIJ DEN NEDERLANDSCHEN ROBINSON.
DUIN-AFSLAG AAN ROTTUM'S NOORDWEST-STRAND.

en sinds vele generaties 't voogdschap van vader op zoon overging, is het niet te verwonderen, dat zij er steeds op uit waren het eiland in goeden staat te houden. Zij hebben inderdaad heel wat tot stand weten te brengen. Ofschoon de grondsoort mager en weinig loonend is, zijn de weiden toch tamelijk vruchtbaar en men treft er zelfs enigszins weelderige plaatsen in aan. Maar er is dan ook geen moeite gespaard; ieder — ook het kleinste — dal, en de geringste bodemverdieping, is van een kanaaltje of sloot voorzien, opdat het regenwater geen plassen en poelen gaat vormen. Overigens is ook de duinenbeteugeling in goede handen, en de voogd geeft zich met zijn knechts buitengewoon veel moeite om 't verstuiven tegen te gaan. De meeste der buitenste reeksen zijn vrij dicht met zandhaver en helm begroeid, terwijl de binnenduinen doorgaans gras- en kruidenvegetatie vertoonen. Ik geloof, dat 't hoofdgeheim van den bloeienden toestand hier te danken is aan de groote vogelkolonies. In hoofdzaak zijn het de talrijke zilvermeeuwen, — die hebben hier de dichtste en grootste broedplaats van 't land — wier uitwerpselen een uitstekende mest verschaffen, voornamelijk de propfen onverteerde schelpenresten, welke zij door den snavel weer vomeeren. Op alle duinketens, die zij bezoeken, en dat is ongeveer 't gansche eiland, kan men nauwelijks een stukje land vinden, waarop geen hoopje van deze kapotte, fijngewreven kalkresten te zien is. Overigens is het niet moeilijk in te zien, welk een buitengewoon geede bemesting de excrementen van zoovele duizenden vogels — zeezwaluwen, bergeenden, meeuwen, plevertjes, enz. — aan den bodem moeten geven.

Ik zal straks nog nader op de rijke Rottumsche vogelwereld terugkomen, hoewel ik u voor bijzonderheden moet verwijzen naar mijn artikel „Een rijk vogelland” onder welken titel ik in „Buiten” 1913, pag. 179 v.v. ongeveer dezelfde vogels behandelde, die op Rottum voorkomen, doch die ik toen op Schouwen observeerde.

Liever vertel ik u nu eerst wat over het gezin, dat dit ongewisse stukske grond bewoont, en heb de eer u als nummer één voor te stellen de Voogd-zelf.

Kort, stevig postuur, oud-zeevaarder, roept hij de herinnering wakker aan de stoere kerels van de gouden eeuw, aan de mannen, die vrouw en kind verlieten om onbekende landen te bezeilen, die in zorg en nood in 't verre ruwe Noorden overwinterden.

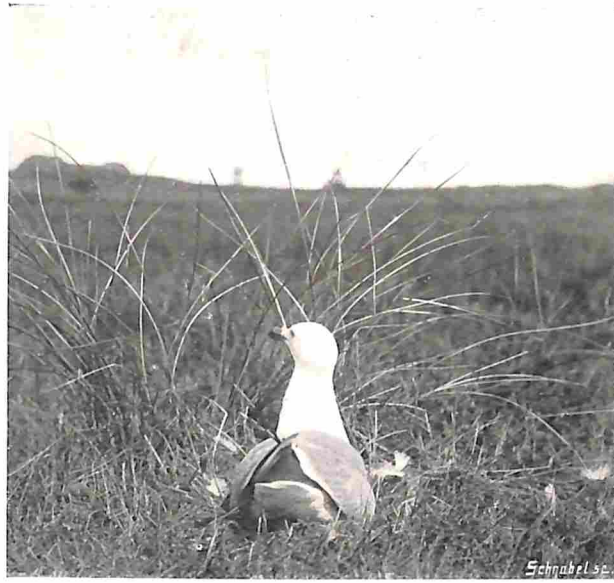
Ik kan u geen beter beeld van dezen forschen zeeman, dezen Robinson, geven, dan door u het hoogst interessante en van ware doodsverachting getuigende verhaal te doen van de schipbreuk ter Rottumer ree van „De Amazone”, mij door den voogd medegedeeld zonder eenige zelfverheerlijking of zelfverheffing, eenvoudig, wáár, zooals dit volk is, in al zijn doen en laten, bij vooren tegenspoed.

Op den 16en December strandde het voornoemde schip — een Noorsche bark — aan den ingang van de Lauwers, waar het bij ons bezoek heel duidelijk van het eiland af zichtbaar was.

Het relaas der redding van de bemanning door de kranige Rottumer bevolking dwingt de grootste bewondering af, en het mij in allen eenvoud gedane verhaal, zonder enig vertoon of kleurende romantiek verfraaid, gaf mij de verzekering, dat er nog helden in Holland wonen, grootere helden dan zij, die hun roem bevechten met kruut en lood... Het is een redding geweest naar den ouden, goed-Hollandschen trant, een gevaarvol redden van je onbekende medemenschen, dat klonk als een klok.

„Ja meneer” — aldus de voogd, wiens dialectische spreekwijze ik voor de lezers beter acht, maar achterwege te laten — „ja meneer, 't was miserabel weer, toen we dat geval met de Amazone hadden. 't Strandde om half elf zoowat buiten in de Lauwersche gronden, Noordwest van de Boschplaatbank. De wind was West en 7 à 8 van kracht, dik van den stof- en slagregen, erg ónzichtig. Ik kreeg het schip te zien om 12.20 uur, dus twee uur na de stranding.

Dadelijk heb ik toen met twee van mijn knechten het noodige naar de reddingboot gebracht en we zijn tegen tweeën vertrokken, met het plan 't Schild uit te varen om de bemanning te redden. Om drie uur waren wij buiten in het

BIJ DEN NEDERLANDSCHEN ROBINSON.
ZILVERMEEUWTJE.

achter de Boschplaat, en den volgenden morgen tegen tien was de tijd dáár, dat de reis weer kon worden ondernomen, om te trachten „de Amazone” te bereiken. De wind was N. N. O., van de sterkte 7, en om 12 uur waren wij het schip tot op + 2 K.M. genaderd. Toen zag de bemanning ons voor 't eerst, want dadelijk heschen zij de noodvlag om aan te toonen, dat er nog menschen aan boord waren. Dichterbij gekomen zagen wij, dat er een roeiboort van buiten af en juist gearriveerd, bij het schip was. De loodsboot „Knock” was n.l. weer zoo dicht mogelijk genaderd, daar men wist, dat er geen sloep en meer aan boord waren. Toen heeft de „Knock” bovenwinds zijn eigen sloep uitgezet en is met drie man naar 't schip gergeid, vijf van de nog aan boord zijnde negen mannen, konden daar opgenomen worden. Tien minuten daarna liet ik het anker vallen in de nabijheid van het schip en wij waren meteen langs zij. De vier, die nog aan boord waren, stonden allen klaar met zwemvesten aan, op de verschansing, in één minuut waren allen over bij ons in de boot, ook de hond, die te water gegooid werd, is door ons opgevischt.

De zee, waar het anker lag, was erg gevaarlijk, en daarom moest het ankertouw worden afgesneden, en met een halven wind werd naar binnen gezeild. Om 12 uur vertrokken we van „de Amazone” en arriveerden ongeveer half vier te Noordpolderzijk met tegenstroom.

Natuurlijk waren de mannen erg vermoeid en nat, zoodat drie van hen, zoodra de branding gepasseerd was, in slaap vielen. Dicht bij Polderzijk werd de eerste stuurman weer wakker, doch hij scheen door de angst en doorgestane vermoeienissen krankzinnig geworden; wij moesten hem sommige oogenblikken wel met vier man vasthouden, zóó ging hij tekeer. De dadelijk gehaalde dokter constateerde, dat het door de hevige overspanning was gekomen....”

Tot zoover het onopgesmukte, eenvoudige relaas van den Voogd,

BIJ DEN NEDERLANDSCHEN ROBINSON.
DUINVORMING AAN ROTTUM'S NOORD-OOST-STRAND.

en het tastbare bewijs van 't doorleefde in dien vreeselijken nacht, de groote reddingsmedaille met een loffelijk getuigschrift, kunt ge in 't Voogdhuys aanschouwen.

Het Bestuur der Noord- en Zuid-Hollandsche Reddingmaatschappij heeft n.l. naar aanleiding dezer redding onderscheidingen uitgereikt aan den Voogd, diens knechten Jan Kuiper en Harm van der Laan, en aan de bemanning van „de Knock”, in den vorm van medailles, getuigschriften en belooningen in geld. Voorzover het de bemanning van de Rottumer reddingsboot betreft, werden deze onderscheidingen door de goede zorgen van den Inspecteur van het Loodswezen te Delfzijl, in tegenwoordigheid van 't geheele loodspersoneel, op plechtige wijze aan de helden uitgereikt.

Inderdaad, het gedrag van Toxopeüs en zijn mannen valt te prijzen. Sinds 1911 is te Rottum een zeilreddingsboot der evengenoemde Redding Mij gestationneerd, met welke boot ook de redding werd volbracht. Men begrijpt, dat het heel wat moeite kostte, nabij het schip te komen, want bij een zeilboot is men, wat de koers betreft, natuurlijk afhankelijk van de windrichting, zoodat men soms zeer gevaarlijk dwars in de branding kan komen; ook hier was dat zoo. Om de buitengewoon hooge zeeën te ontwijken, moest soms zelfs vóór den wind gehouden worden, om daarna weer op te loeven. Zodoende kwam men telkens dichtbij het schip, dat hevig slingerde, en telkens, wanneer het op zijde kwam te liggen, de overgenomen zeeën in groote waterwallen loosde. Daarbij slingerden de zware raas, waarvan de rakken en brassen gebroken of los waren, met hevig kabaal door de lucht.

Doch dit alles was voor den wakkeren Voogd op 't oogenblik niet indrukwekkend genoeg om niet kalm en beleidvol en met groote zeemanschap nabij het schip te komen, waar de vier overgebleven schipbreukelingen angstig de komende redding verbeidden. Hoe zij ten slotte gered werden, heb ik u al verhaald.

Nadere bijzonderheden omtrent het aandeel van het loodsstoomschip „Knock” vindt de belangstellende lezer in het rapport van den Emders Lotsenkommandeur R. Franzius, waarin ook van waren heldenmoed en doodsverachting wordt gewaagd.

Van de geregelde post-ontvangst, waarop ieder Nederlander, hoe afgelegen hij ook gaat wonen, recht heeft, is door de bewoners van Rottum officieel afstand gedaan in de overeenkomst, die met de regeering is getroffen. In de voorschriften en bepalingen, waaraan de Voogd zich heeft te onderwerpen, behoort n.l. ook, dat zijn poststukken niet verder behoeven te worden gebracht dan tot Noordpolderzijl. Komt hij nu eens aan 't vasteland — niet eens altijd in Polderzijl, doch vaak genoeg ook in Delfzijl — dan vindt hij daar de post van drie of vier weken opgehoopt.

Een typische toestand inderdaad.

Met het schoolgaan der kinderen stuitte men ook op bijkans onoverkomelijke bezwaren, die echter konden worden opgelost door hen bij familie op den wal in kost te doen, vanwaar ze dan meteen de school kunnen bezoeken.

De jongste zoon, m'n vriend Steven, stevig kereltje, door zee en wind zoo krachtig als 'n jonge eik, en vermoedelijke opvolger als heerscher over dit staatje, gaat nog niet naar school, maar leeft zijn vrije bestaan even ongebonden en vroolijk van zin als de meeuwen van zijn geboortegrond. O, ge moet hem zien liggen

BIJ DEN NEDERLANDSCHEN ROBINSON,
STRAND-PLEVIERTJE OP ROTTUM.

slapen in de duinen, door den trouwen Max, de Hollandsche herder, beschermd tegen gevaar, dat nergens en van niemand te duchten valt, of ge moet den vierjarigen bengel parmantig zien stappen in zijn hooge waterlaarzen, de lange oliejas aan, den Zuidwester op den kop, 't strand met de woelige zee langs, zijn jeugdige krachten metend met den vliegende storm, de onafscheidelijke Fox rennend voor en achter hem.

Hoe dikwijls heb ik dan niet bij mezelf gedacht: wat is zoo'n kind, zoo'n oer-echt Hollandsch jonk-van-de-zee toch te benijden door duizenden en tienduizenden van zijn genooten, die bleekneuzig en bloedarmoedig in vuile achterbuurten en bedompte groote-steden-krotten een kwijnend bestaan voeren...

Je maakt daar op zoo'n Robinsons-eiland met allerlei ongekende levensuitingen en -omstandigheden kennis, waarvan je 't bestaan nauwelijks vermoedde, en die je daarom frappeeren door hun oorspronkelijkheid, door hun eigenaardige bekoring van 't onbekende.

Zoo laat men b.v. den paarden en 't overige vee 't geheele eiland te hunner beschikking zonder hun eenige beperking op te leggen dan 'n kleine heining om een stuk bouwland, en de dieren maken daar een ruim gebruik van. Vaak komt men de paarden een eind in zee tegen!

Hoe de bewoners bij plotselinge ziekte, b.v. bloedvergiftiging, moeten handelen, is me een raadsel, en zou voor zenuwachtig-aangelegde naturen wellicht een reden van voortdurenden angst zijn, evenals trouwens het idee er bij iederen storm uit te kunnen moeten om hulp aan eventueele schipbreukelingen te verlenen. Zoo kan men voortgaan met min of meer interessante bespiegelingen te houden, doch zooals ik zeide, houdt dit zoowel van geest als lichaam, kernegezonde volk zich daarmee niet op.

In 't bijzonder valt den Rottumschen bezoeker ook op, dat de schepen niet tot vlakbij 't eiland kunnen komen, doch reeds op vrij grooten afstand ankeren. Men kan dan — mits de Voogd vroegtijdig van uw komst is verwittigd — 't geval treffen, dat men netjes per wagen van de boot wordt gehaald. 't Eiland heeft n.l. een zeer langzaam aflopend, glooiend strand, zoodat men op sommige plaatsen wel haast 'n half uur kan loopen, eer 't water tot over de knieën komt. Bij heel lagen waterstand kan men zelf nagenoeg droogvoets de kust van Groningen bereiken — de Voogd heeft op deze manier weleens paarden overgebracht — hoewel dit toch altijd een min of meer riskante onderneming is.

* * *

Ik kan geen afscheid van ons kleinste Waddeneiland nemen, zonder u in het kort ook een en ander te hebben meegedeeld over de vogelwereld van Rottum, wijl deze een der merkwaardigste van ons geheele land is. 't Gaat altijd zoo: de meest afgelegen, door weinig menschen bezochte plaatsen vertoonen doorgaans een buitengewoon rijk vogellevens.

U voor de sterntjes, scholeksters, enz. naar het reeds genoemde artikel over „Schouwen” verwijzend, zal ik aan deze slechts enkele regels wijden, en wensch uwe aandacht thans meer in 't bijzonder te bepalen bij de vogelsoorten, die het eiland bevolken, en die nog niet eerder in dit tijdschrift werden behandeld.

BIJ DEN NEDERLANDSCHEN ROBINSON.
HALSBAND-PLEVIER OP ROTTUM.

BIJ DEN NEDERLANDSCHEN ROBINSON.
EEN ZEEHOND BIJ HET ROTTUMSCHE STRAND.

De karakteristieke vertegenwoordigers van Rottum's vogelwereld zijn de Zilvermeeuwen, de „kobben" zooals Toxopeüs ze noemt. Overal kan men de nesten dezer prachtieren in 't duingebied vinden, en het is een heerlijke aanblik, wanneer men vanaf een der toppen honderden dezer blank gevleugelde sierlijke schepsels ziet rondzweven op strakke wieken, blinkend in 't zonnelicht en afstekend tegen de blauwe zee of den opalen hemel. De groote vleugels doorgaans onbeweeglijk houdend, glijden zij in flauwe bochten en bogen door alle dalen, over alle hoogten, en men kan inderdaad geen plekje van 't eiland bezoeken, zonder een dozijn of meer zilvermeeuwen gade te slaan. Waar de duinen zich aaneenrijen, schieten ze overal dicht over den bodem of kris en kras door elkaar in de zomerlucht, en nadert ge hun broedplaatsen al te zeer, dan komen ze weldra aangezeild, nemen de indringers nieuwsgierig op en roepen ons hun rauwen, diepen „ha-ha-ha"-groet in het oor. Komt ge nog dicht bij de nesten, dan fladderen ze onder wat angstiger en tegelijk waarschuwend „kliau kliau ki...au..." rondom. En 't verwonderlijke is, hoeveel er ook in de lucht cirkelen, toch zitten ze ook overal op den grond, in de dalen, op de heuvels, meestal paarsgewijs, hier en daar ook verspreid, en op eerbiedigen afstand bemerkt men ook de wijfjes op de nesten.

Ruw en rauw is hun stem, hun gevederte daarentegen is van het reinste wit en het zachtste, teerste blauw, dat zich denken laat. Een zachter blauw, als hun mantel draagt, en een blanker borst dan de hunne, is er niet, terwijl de gele snavel met de oplichtende oranjerode vlek hun schoonheid nog verhoogt.

De groote bonte eieren vormen een der belangrijkste emolumenten van des Voogds inkomsten. Toxopeüs heeft het terrein in verschillende districten verdeeld, zoodat om de drie of vier dagen 't zelfde stuk wordt afgezocht, en worden in 't begin alle nesten uitgehaald, later slechts die, welke 3 eieren bevatten, en tegen einde Juni houdt 't inzamelen heelemaal op. Reeds meermalen heb ik er op gewezen, dat het overdreven is, wanneer eenzijdige, sentimenteele vogelbeschermers de meening probeeren te verbreiden, dat 't uithalen van meeuwen-eieren den vogelstand zoude decimeeren. Een onoordeelkundig wegnemen, een ononderbroken eierroof, schaadt zeer zeker een kolonie, doch geenszins het voorzichtige, onder deskundige leiding gehouden inzamelen. Ik was in verschillende vogelnederzettingen meermalen in de gelegenheid dit te observeeren. Waar het laatste volle legsel in 't nest blijft liggen, komen er toch evenveel jonge meeuwen uit, als in een ongestoorde kolonie het geval zou zijn, alleen 'n weinig later in den tijd, wat eigenlijk ook weer zijn goede zijde heeft. 't Is trouwens mijn idee, dat de vogels, — vooral dáár, waar de kolonies met moeite in stand worden gehouden, zooals op de Schouwsche Inlagen — hun tribuut betalen met de eieren. Plaatsruimte gebiedt eenige inkrimping van deze aangelegenheid, doch ik kan niet nalaten het volgende humoristische recept van Heinrich Krüger omtrent het behandelen der meeuwen-eieren hier te laten volgen:

Der Hase sucht zur Osterfeier
Zusammen alle bunten Eier,
Drum legt, wenn Ostern längst vorbei,
Die Möwe erst ihr hübsches Ei!

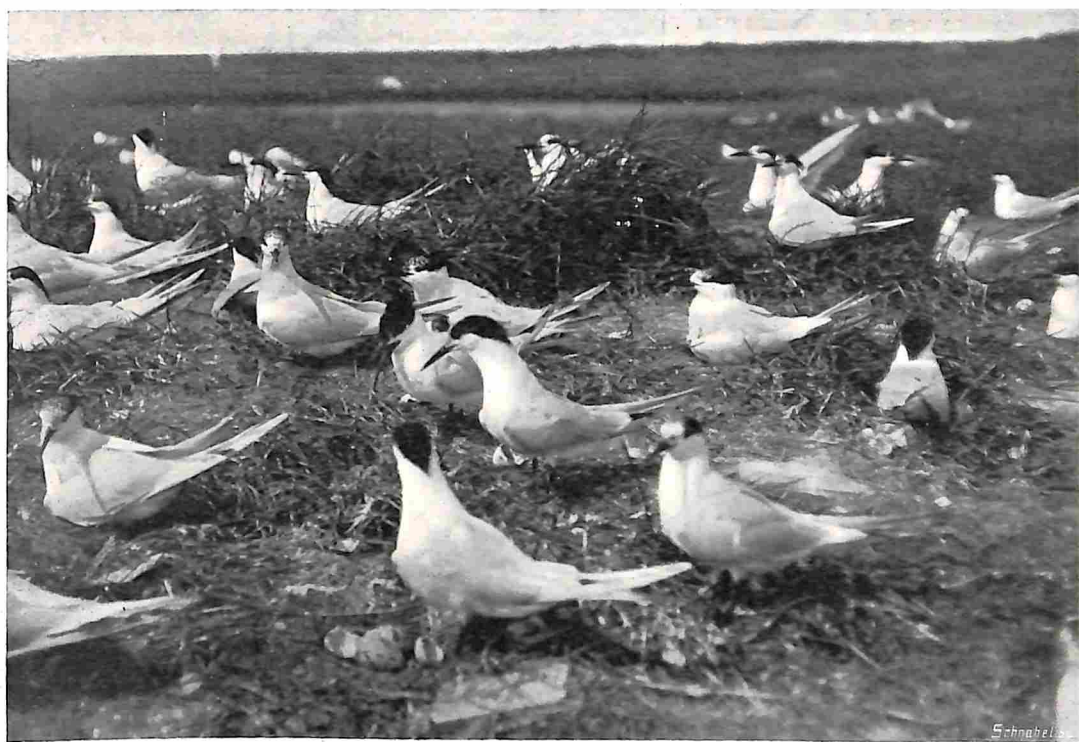
Das wohlverpackt und unzerbrochen
Versandt wird, um es abzukochen,
Und dann voll Wohlgeschmack und frisch
Erscheint auf manchen Frühstückstisch!

Zubereitung:

Man setze stets die Möweneier
In kaltem Wasser auf das Feuer,
Denn legt man sie mit einem Male
In heiszes, so zerplatzt die Schale;
Drauf koche man sie eine runde
Und vollgezählte Viertelstunde,
So werden sie erst richtig hart
Und zeigen ihre Eigenart:
Sie schmecken köstlich! Ebenso
Das Gelbe abgeklärt und roh,
Wozu man noch vor dem Genuss
Ein Prischen Tischsalz fügen musz,
Wird allen, die so etwas mögen,
Des zarten Wohlgeschmackes wegen
Empfohlen! Und zum „Knickebein"
Sind Möweneier extrafein;
Auch kann den Möweneierkuchen,
Wer so was liebt, getrost versuchen,
Mit bestem Speck schwitzt man ihn auf
Und streut gehackten Schnittlauch drauf!

Over de duizenden zeezwaluwen of sterntjes, die het eiland verder nog bevolken, is in dit tijdschrift door anderen en door schrijver dezes al meermalen een en ander meegedeeld, en daarom schijnt het mij gewenscht toe, deze interessante vertegenwoordigers onzer avifauna ditmaal niet te bespreken, en u in kennis te brengen met een vogelsoort, die elders in ons land slechts spaarzaam voorkomt, zoodat ik u liever wat van dezen vogel, de Bergeend, ga vertellen. 't Was mij nog slechts eenmaal vergund er nest en eieren van te vinden, hetgeen ik destijds in „Buiten" heb meegedeeld. Dat was in het Haamsteedsche Kroondomein, en eerlijk gezegd vond ik 't aardiger de bergeenden daar, in tegenstelling met die op Rottum, in volkomen wilden staat aan te treffen. Want deze vogels worden door den Voogd in kunstmatige hollen gehouden — overigens leven ze in volkomen vrijen staat, en 'n enkele broedt ook wel in de duinen — en hunne eieren leveren een niet gering te schatten voordeel op. Toch is het een magnifiek gezicht, deze bontgekleurde eenden in de groene wei voor hun gaten te zien staan, op de wacht voor de erin broedende wijfjes. Vaak ook ziet ge ze in paren staan, het grootste en levendiger gekleurde mannetje naast zijn ega. Tusschen de bergeenden treft men niet zelden scholeksters, zeezwaluwjes of tureluurs aan. Toen ik verleden zomer voor 't eerst het vogellevens hier leerde kennen, werd ik 't meest verrast door deze eendenkolonie en zij heeft mij menig genotvol oogenblik verschaft. Inderdaad, hun rood-witte prachtkleed, de donkergroene kop met de gouden oogen en den koraalsnavel maken op den waarnemer een onuitwischbaren indruk, vooral op een ondergrond van groen gras. Bovendien zijn ze op dit eiland vrij dicht te naderen; een groot verschil met hun soortgenooten, die ik mocht observeeren. Nadert ge al te dicht, dan vliegen ze onder luid „gak gak gak" op, en lijken dan nog mooier dan tevoren.

De bergeenden, die hoofdzakelijk de dijkhelling vlak bij het huis bewonen, leven, zooals ik reeds opmerkte, in kunstmatige hollen.

BIJ DEN NEDERLANDSCHEN ROBINSON.
GROOTE ZEE-ZWALUWEN OP ROTTUM.

Dit zijn eenvoudige, enkele voeten lange gangen, aan welker eindpunten zich het nest bevindt, dat van boven door een graszode wordt afgesloten. Bij 't uithalen der roomwitte eieren verlaten de eenden soms niet eens het nest, doch trekken zich terug in de gangen. Die reeds begonnen te broeden, blijven echter niet zelden zitten, en pikken in de storende hand. Alle twee dagen worden de nesten nagezien.

Er zou over Rottum en zijn gevleugelde (zoowel als ongevleugelde!) bewoners nog zeer veel te zeggen zijn, meer dan de mij toegestane plaatsruimte gedooft, doch ik heb mij voorgenomen aan de pleviertjes, stormmeeuwen en ander gevogelte, later nog een afzonderlijk artikeltje te wijden, daar het onmogelijk is, hen in deze bijdrage — die trouwens meer bedoeld is, om u een algemeen overzicht van 't eilandje te geven — het recht te doen wedervaren, dat hen ongetwijfeld toekomt.

Op het oogenblik dat ik dit schrijf, is Rottum bevolkt met militairen; ook op dat afgelegene hoopje duin is de mobilisatie merkbaar, en al mag dat voor den Voogd in dezen stillen tijd een heele afleiding zijn, die ik hem gaarne gun, toch hoop ik, dat deze bezoekers niet gansch het broedseizoen zullen behoeven te blijven, 1) want dat zou voor 't gevogelte wel eens glad verkeerd kunnen wezen.

Vorig jaar werd een der grootste sternskolonies al verjaagd door 't manoeuvre-geschut op 't naburige Borkum, en 't zou zeer zeker te betreuren zijn, indien dit rijke vogeloord ook al door den oorlog zou worden gedecimeerd.

Ik hoop u later eens te vertellen, hoe 't gegaan is! Help mij het beste ervan hopen.

A. B. WIGMAN.

Overneming verboden.

1) Hoop, die inmiddels niet in vervulling is gegaan. RED.

EEN NIEUWE ROOS.

WEER hebben de heeren Leenders & Co. te Steijl-Tegelen de overwinning behaald op de groote jaarlijksche rozententoonstelling in het rosarium van Bagatelle in het Bois-de-Blogne bij Parijs (Grand Concours de Bagatelle). Wat vóór dezen nog nooit was geschied, heeft thans plaats gehad: drie jaren achtereem bevestigde de firma Leenders de groote gouden medaille van de stad Parijs.

Op de afb. hiernaast is de laatst bekroonde nieuwe roos — er waren 62 mededingsters — weergegeven. Ze heeft den naam gekregen Madame Marcel Delaney, naar de echtgenoot van den Préfect van Parijs, den ambtshalven voorzitter van het concours.

De roos is door kruising verkregen: Jhr. Mock x Billard et Barré. Ze heeft een bijzondere eigenaardige kleur: zacht rosemet Hortensia-rose geschakeerd en schoone zachte tinten. De bloemen zijn zeer groot, gevuld en geurend, van onberispelijken vorm en worden door lange, stevige stelen gedragen. De plant groeit krachtig en gedrongen en is rijk-bloeiend. Een eerste-rangs roos van minstens dezelfde hoedanigheden als de in de beide vorige jaren bekroonden, Doña van Tets en Jonkheer Mock.

Om mede te dingen in zulk een concours van zelf gekweekte nieuwe variëteiten (verkregen door kunstmatige bestuiving met opvolgende uitzaaiing van de aldus verkregen zaadjes of wel verkregen door een toevallige bestuiving) moeten de rozenkwekers hun planten inzenden aan het rosarium van Bagatelle, waar zij uitgeplant en twee zomers achtereem gekeurd worden, zoowel door de keuringscommissie als door „les Dames Patronesses” der Vereeniging „Les Amis des Roses”. Ook deze dames verleenen, onafhankelijk van de jury, haar onderscheiding. En zoo had dezelfde firma Leenders in 1914 de eer naast de gouden medaille der stad Parijs ook de Damesprijs voor de schoonste onder de schoonen te winnen. Dit jaar waren les Dames Patronesses niet aanwezig bij het rozen-concours. In dezen zomer had men elders haar steun noodig.

De groote gouden medaille wordt niet ieder jaar toegekend, doch slechts dan wanneer werkelijk verbeterde variëteiten zijn ingezonden.

NIEUWE ROOS MADAME MARCEL DELANEY.
OP DE JAARLIJKSCHE ROZENTENTONSTELLING IN HET
BOIS DE BOLOGNE BEKROOND MET DE GROOTE GOUDEN
MEDAILLE VAN DE STAD PARIJS.

In het voorjaar van 1915 — het tijdstip voor uitplanting der rozen, die in de zomers van 1915 en 1916 gekeurd zullen worden — waren slechts vertegenwoordigd Frankrijk, Engeland en Nederland. Voor België en Luxemburg ontbrak de gelegenheid tot inzending, Amerika was te laat. Duitschland en Oostenrijk ontvingen ditmaal geen uitnodiging.

P. E. W. K.

75 M². KRUISERJACHT WOELWATER II.

(BIJ DE VOORPLAAT).

AN een paar sportliefhebbers hebben wij het te danken, dat in ons land is gekomen het bekende 75 M². Kruiserjacht Sophie Elisabeth van den heer Otto Biermann uit Bremen 1).

Dit jacht is gebouwd bij den bekenden grooten jachtbouwer Max Oertz te Hamburg en verleden jaar meestal gestuurd door een der beste zeilers van Duitschland, Otto Protzen, schrijver van de bekende werken „Die Kunst des Segelns” en „Dreißig Jahre auf dem Wasser”.

De Sophie Elisabeth, thans herdoopt in Woelwater II, verwierf verleden jaar in Duitschland vele lauweren, startte 25 keeren en behaalde 11 eerste en 10 tweede prijzen. Bij sterken wind was zij totaal onoverwinnelijk, maar bij licht weer was de Boreas II van de Naglo Werf te Berlijn dikwijls een tegenstandster die haar de baas was, schrijft de heer Herm. Steinert in de „Watersport”.

In het jaarverslag over 1914 van de 75 M². Jachten schrijft „Die Yacht” o.a.: hoeveel concurrenten er ook achtereenvolgens opdaagden in oost of west, steeds kwamen als een lichtende streep op de Oostzee de Sophie Elisabeth en de Boreas als eersten ver vóór aan en beide schepen deden de namen van die der tegenpartij verbleeken.

Ook hier in Holland behaalde de Woelwater II dit jaar reeds drie prijzen.

Voor Nederland blijken dergelijke schepen, als deze kruiser van middel-groote, wel de meest geschikte type van schuit te zijn en ver te verkiezen boven die welke volgens de meetformule der I. Y. R. U. gebouwd zijn, die meestal te diep steken, te weinig comfort bieden en veelal overtuigd worden.

Eenige bijzonderheden van deze Nationale Klasse zijn de volgende:

Het gewicht der booten moet minstens 4600 K.G. bedragen. De diepgang is tot 1.50 M. beperkt, daar men niet alleen zeewaardige booten wilde hebben, doch ook die welke tevens op meren en groote rivieren goed varen konden. De totale lengte mag tot de lengte op de waterlijn de verhouding van 1.5 tot 1 niet overschrijden. Het vrijboord moet minstens 60 tot 65 c.M. bedragen.

De breedte van de kajuitopbouw moet minstens 1.60 M. bedragen en daar naast moet aan elken kant nog een 0.55 M. breed gangboord aanwezig zijn. De cockpit, die waterdicht en zelflozend moet wezen, mag 1.60 M. tot 1.80 M. lang zijn, terwijl de lengte van den bodem in de kajuit op 1.80 M. is bepaald en diens breedte 60 c.M. moet bedragen.

Boven dezen bodem moet de kajuit minstens 1.70 M. hoogte hebben. Verder zijn minstens vier slaappleatsen voorgeschreven van 1.80 M. lengte en 60 c.M. breedte, een kookgelegenheid en huisraad voor 4 personen, achter den mast een afgesloten ruimte voor closet en waschgelegenheid, verder een vast ingebouwde pomp en plaats voor een kast van 0.7 M³. inhoud.

Het geheele zeil-oppervlak mag niet meer dan 75 M². bedragen.

v. H.

1) Gegevens meerendeels ontleend aan „de Watersport”.